

Stanislavski kot igralec enega največjih svojih uspehov. Že v Čehovljevih in kasneje Ibsenovih dramah je dokazal, da spada med najboljše moči svojega zbora.

Neugnani Stanislavski pa ni prenehal z delom. Ustanovil je vse polno šol, kjer so preizkušali vse, kar se je rodilo novega v gledališkem življenju. Ustvaril je po svojem učencu Vahtangovu židovsko gledališče »Habima«, kjer so igrali vse drame izključno v hebrejskem jeziku. Bil je prvi, ki je pokazal pomen in važnost režiserja. Stanislavski ni poznal prvega in drugega igralca, vsi so mu bili enakovredni. Gledal je na skupnost igre; vsi igralci morajo tvoriti med seboj celoto, vsi so igralci, vsi enaki. Uprizarjanje je dobilo tako neko ubrano enoto.

Višek gledališkega dela Stanislavskega so nedvomno njegove, do poslednjih ostankov izdelane uprizoritve Čehova. Tu so bili na odru ljudje, ki niso samo igrali, ampak živeli, trpeli, se smejali in jokali. Bile so predstave, v katerih so bili odmori skoraj važnejši kot govorjena beseda in pritajeni glasovi prirode skoraj važnejši ko igralčevo podajanje. Tu je pričaral Stanislavski opojno muziko, kjer so se prelivali glasovi narave in šumenje mesta z najtišjimi in najtajnejšimi tresljaji igralčeve duše. Tu je bila vrsta igralcev, ki jih je umel Stanislavski pretvoriti v čudežno glasbilo, iz katerega je lahko izvalil melodije, kakršne je želel.

Leta 1906 je gostoval prvič s svojim zborom v zapadni Evropi in doživel neskončno zmagovalne: vsa Evropa je strmela nad tolikšno umetnostjo Rusov. Celó Nemčija, ki je zrla že oddavna z nekakim podsmehom na to »barbarsko« deželo, si ni mogla kaj od čuda, ko je bila sama priča temu gledališkemu čudesu, ki je prišel daleč z vzhoda na kulturna germanska tla.

Stanislavski je vzgojil tudi vse polno igralcev umetnikov, katerih slava se je razširila daleč preko mej Rusije. Taki so: že poprej imenovana Moskvini in Višnjovski, potem Kačalov, najboljši igralec Hudožestvenikov, dalje Pavlov in Bakšejev, ki se je pred leti v Moskvi obesil, Komisarov, ki vodi malo gledališče v Sibiriji, Massalitinov, izvrsten vzgojitelj, ki ima svojo šolo v Sofiji. Nekaj pa so jih ustrelili boljševiki. Od igralk naj omenim le Germanovo, ki je Rusom prav isto kar Italijanom Eleonore Duse, Francozom Sarah Bernhardt ali Nemcem Agnes Sorma — troje najslavnejših igralk vseh časov. Njegovi učenci so bili tudi mladi, na moč nadarjeni, tako prezgodaj umrli Vahtangov in dandanes najbolj znana ruska režiserja, oznanjevalca pretirano modernega, a v jedru zdravega in za bodočnost važnega gledališča — Tairov in Meierhold.



SLOVENSKO NARODNO BLAGO

Vinko Möderndorfer

VRID

Bolezen spoznajo po tem, da bolnik okoli ledij zateče. Lesen krožnik na gosto prebodejo s šivanko, zavro vodo, v katero so dali pest soli, in poveznejo lonec na krožnik. Voda baje ne izteče iz lonca, ampak zleze v loncu pod vrh. Nato zamenjajo pokrov s cunjjo in potem s to trikrat drgnejo oboleli del telesa. Nekateri vržejo v lonec tri kose žarečega oglja in drgnejo tudi z njim okoli vrida. Drgnejo vedno od leve rame čez prsi do desnih ledij in govore: »Koliko je uredov (vridov)? Jih je devet? Ni jih devet, jih je osem... ni noben.« Če krožijo z loncem, tedaj tega potresejo zmeraj, ko rečejo: »ni jih«. Drugod rabijo tudi tole molitev:

»Jezus je na četrtek zjutraj v nebo šel, svete žene pa so za njim vekale. Jezus pa je rekel:

O, ve svete žene, le na črni zemlji ostanite,
ljudem hude vride ventujte:
s podrebric dol na kolena,
raz kolena dol na podplate,
raz podplate dol na črno zemljo.
Pomagaj Bog Oče, Sin in Sveti Duh« (16).

Vzamejo tudi nit in zmerijo bolnika od zapestja do komolca in napravijo ob tej meri na nit voz, zatem zmerijo še razdaljo od komolca do ramena, zatem od sklepa do sklepa noge in od členka do členka prsta in napravijo pri vsaki daljavi na nit voz. Nato izmerijo še obseg kokošjega jajca in zopet zavozlajo. To nit zagatijo v votlino drevesa, nalašč za to zvrtano, in jo zabijejo z lesnim klinom. Odberejo drevo moškega spola, če je bolnik moški, če je ženska, pa drevo ženskega spola. Jajce, od katerega so vzeli mero, poje bolnik (18).

ZILADNOST

Bolezen zdravijo kakor vrid in bolnika še pokadijo s trskami od treh pragov in s tremi pasjimi dlakami z glave. Otroka potegnejo skozi komat kobile, katerega drži hlapec. Hlapec vprašuje: »Kaj delaš?« Mati odgovori: »Žiladnik preganjam!« Hlapec odvrne: »Le preženi ga, da ga ne bo več mučil.« Zarotitev ponove trikrat in dajo otroku piti mleka, ki so ga precedili skozi kačji kamen, to je kremenjak iz potoka, ki je v sredini votel (16).

ASVA

K asvi prištevajo tvore, zanohtnico ali črva, gobo in raka (16). Pregarjajo jo z zarotitvijo: »Asva, jaz te preganjam v imenu Boga Očeta...« Odštejejo jih tudi kakor vride. Odštejejo jih na nit ali na palico ali na mrtvece. Na čir položijo votel ključ in ga zasujejo (16, 19). Odmolijo jo takole: »Aslo, aslo, na malo se spaslo, na devet, iz devet na osem... iz dve na eden, iz eden na nič« (1). In še tudi: »Ja pu ja pu ja putujem asol, asl, aslnica, v ravno polje. Sestane Marijo Magdaleno Jakobovo mater. Ona ju veli: Kam ti ideš, asol, asl, aslnica? — Ja grem v Jožetovo telo, kjer se bom dvanaest tednov zbiral, dvanaest tednov

bom tekla. — Odgovori lasm, lasavica. — Ti imaš od Jožeta odstopit, kot je odstopil dan od noči!« Zarotitev ponove trikrat (1). Čir prekrizaj s figo trikrat in reci: »Preklet bodi; kar raste, naj izgine!« (8).

KUGA

Če kuga zlepa ni ponehala, so ji darovali živo deklico in jo s tem pomirili. Tako so zakopali deklice v Mežici in v Libeličah (16). V nadomestilo človeških žrtev so zakopali ali zazidali tudi črno mačko in ponekod se zidarji še danes šalijo s tem, da hočejo zvezati z vrvjo mimoidočega radovedneža; drugi zopet vzdajajo nekaj blagoslovljenega lesa (1). Kuga je velika kakor tele in je bele barve, ponoči tava okoli in laja kakor pes. Če hodi okoli selišč, gine živad v vasi. Če pride na dvorišče h kmetu, tedaj mu pogine vsa živina (18). Goveja kuga je bela in ima govejo glavo. Tudi svinjska kuga je bela, a ima svinjsko glavo in je velika kakor srednja svinja (18). Kugo so preprečili s tem, da so nabili na hlevska vrata plašilne maske.

Na hlevna vrata nabijejo konjsko podkev ali narobe obrnjeno metlo in prebodejo vrata na drobno z nožem (1). K čebelnjaku položijo kot obrambo proti kugi tudi konjske glave (1). Šegina Matija in Jurjevič Janez iz Trilora sta še leta 1933 in 1934 odrezala gadom glave in zataknila za letvo na strehi, češ da živina ne bo obolela za kugo (Janez Marentič iz Bele Krajine [1]). Delo plašilne maske opravlja tudi dim veliko-nočnega kresa in brinje (16, 19), a tudi česen, ta obvaruje človeka pred vsemi nalezljivimi boleznimi, tudi pred škrlatinko, če si ga obesiš na vrat (20).

Proti nalezljivim boleznim so bili v navadi tudi zapisi. Tako so Slovenci ob Rabi zvrtili živini v rogove luknjice in vanje vtikali lističe z raznimi zapisi.¹ Hrvati in Srbi imenujejo takšen zapis »božak«, slovenski izraz bi bil zapretki. Takšen zapis je zbral Jožef Klekl mlajši.

Zdaj smo opisali razne bolezenske duhove. V naslednjem bomo govorili o duhovih z ustaljeno telesno zunanostjo v bližini človeških bivališč.

VODNI MOŽ

Vodni mož je povsem podoben človeku, le da je večji, močnejši, more živeti na suhem in v vodi in ima še posebne zmožnosti, ki jih človek nima.

Vodni mož hrepeni po družici, ker je njegov rod brez ženskega naraščaja; če ne gre zlepa, pa si zgrda vzame dekcle. Ta more potem živeti z njim v vodi in tudi na suhem; če se rode otroci in mu žena z zvijačo pobegne, razčesne mož otroke na dvoje in vrže polovico teles na suho. Na Slovenskem si je prilastil vodni mož v tehle krajih družico: v Prekmurju je potegnil deklico ribiča v Muro, v Ljubljani Urško Šefarc, v Št. Martinu na Pohorju svinjsko pastirico, ki mu je pa pobegnila, v Krko je potegnil lepo Meto, pri Radovljici je ugrabil pastirico, na Plešivcu dekcle, ki se je vedno ogledovalo v vodni gladini; na kraju, kjer stoji sedaj vas Veščica, je potegnil v globočino hlapca in pozneje še dekcle. Na Pudgarskem v Mežiški dolini se je zmotil in potegnil v vodo kozo. Iz Savinjske doline pa je prostovoljno šla za vodnim možem deklica, ki mu je prej obvezala ranjeno roko. V treh primerih

¹ Ivan Caplovič: Kroaten und Wenden in Ungarn ethnographisch geschildert, Preßburg 1929.

so mu ugrabljenе žene z zvijačo zopet ušle, dve izmed teh je privezal na verigo, tako da bi jih, ko bi bilo njih obiska konec, mogel zopet potegniti v globočino; ena je verigo opasala okoli debelega hrasta, katerega je vodni mož izruval in potegnil k sebi, druga pa je z verigo opasala veliko skalo, katera je potem vodnega moža v globini ubila. Pri Novem mestu je grajski čuvar vodnega moža zagovoril, da se je razpočil; umrl je vodni mož tudi v vasi Petišovci — kraj je bil nekdanj otok na Muri. V Vrbju ob Savinji je orač odsekal vodnemu možu roko, ko je hotel ta ugrabiti otroka. Kadar se mora vodni mož preseliti, odpelje tudi vodo na novi kraj. Tako je napravil na Plešivcu in pri Vinici; v prvem primeru je prevozil ribnik iz Plešivca z voli na Poharje, v drugem pa je mlaka (kal) izginila na Hrvaško (1). V Trnju je napravljval vodni mož veliko škode; če se je razjezil, je napravil tako burjo, da je vse žito poleglo in so se lomila drevesa kakor suhljad. Tako škodo dela tudi v Št. Juriju pod Kumom, posebno še v njeni katastralni občini Dobovec, ki leži ob desnem bregu Save. Vodni mož ni ljudem napravil še nobene koristi in je le dobro, da je precej omejen, da ne more preveč škodovati. V Savinjski dolini prav pogosto nadomeščajo vodnega moža — vodni škrtje. Morda tega drugi Slovenci, posebno v Primorju, imenujejo tudi: Salemsnar, Gestrin, Muk.

GOZDNI MOŽ

Gozdni mož, ponekod mu reko tudi hostnik ali gorski mož, živi v obronkih gozdov blizu človeških bivališč in se pogovarja tudi z ljudmi. Ljudem ne dela toliko škode in sitnosti kakor vodni mož. Na Gorenjskem je gospodar vse gozdne živali in tudi »divje ali nočne jage«. V Beli Krajini mu pravijo tudi vilenjak in je kakor vile napovedoval kmetom ugoden čas za setev. Napovedi prihodnosti je dajal tudi na Koroškem, kadar so ga imeli ujetega. Okoli Gornjega grada je preganjalec žal žene. Te hodijo, da so varne pred njim, spat h gospodarjem; v Rožu dobe zavetje na drevesnem panju, v katerega so drvarji vsekali križ. Pri Celovcu je podil žal žene (vile) iz jezera.

Gozdni mož je z navadnim človeškim orožjem neranljiv. Puški pravi »pihalnik« in če ga ustrelje tudi v usta, kroglo brez srda kar izpljune. Ljubi naša jedila, mleko in kruh, posebno rad ima še rženega, katerega imajo tudi Korošci in Gorenjci najrajši. Poje pa zelo veliko. Sedem hlebov mu je sedem zrn. Ujeli so ga na Koroškem, v Belih vodah, v Spodnji Savinjski dolini, v Rožu in v Beli Krajini; v dveh krajih so mu nastavili opojne pijače in škornje. Zadnjih se je vinjen polakomnil, jih obul, in ker ni bil vaju hoje v njih, so ga brez truda ujeli. V Rožu so ga zvezali s srebrotjem, ker te vezi gozdni mož ne more pretrgati, železna veriga mu je pa kakor nit. Ko so ga izpustili, bolje, ko jim je ušel, se je ljudem rogal, da ga niso znali vprašati za največjo skrivnost: čemu ima orehovo jedrce v sredini križ, češ ta skrivnost bi človeštvu zelo koristila. Ko je oglar ubil s sekiro gozdnega moža, je vpila divja žena v gozdu: »Ubili ste mi moža!« Gozdna žena se imenuje ponekod matoha. Ko so v Rožu ujeli gozdnega moža, ki se je bil napil nastavljenega žganja, ga je zmerjala divja žena: »Krava pijana, ali ti nisem rekla, da pij samo mleko!« Na

Olševi je bil zli duh »kanih«, ki je bil po opisu enak gozdnemu možu in je zbežal po tepežu z medvedom, kateremu je pravil »huda muca«, na sleme strehe, ki je splošno sedež duhov. »Kanih« se omenja tudi v zarotitvi zoper zvin (izpahnjeno uda). V Beli peči pri Dražgošah se je »divjak« tudi premetaval s »hudo muco« in tudi ni bil medvedu kos. Zbal se je medveda tudi v Rožu. Tu je pokazal ljudem gozdni mož tudi ležišča svinčené rude in je bil tudi varuh zlata in srebra, prisvojil si je tudi dekle, katero mu je kasneje ušlo, in je raztrgal otroke iz tega zakona (22).

(To so lastnosti jamskega škrate in vodnega moža in je zamenjava pripovedovalca v teh točkah prav očitna. Skoraj povsod na Slovenskem tekmujejo živali, medved in zajec, ali pa slabotni današnji človek z ajdom ali z drugim velikanom s slabejšo pametjo, kdo bi bil močnejši; velikan stisne kamen v prah, slabotnej pa repo ali pa kamen skrivoma omoči. V Rožu dela ta pokus gozdni mož in drvar. Ker je ta primer osamljen (22), bo tudi ta primer zamenjava pripovedovalca.)

VILE

Vile so: rojenice ali sojenice, vile v vodah in vile, ki žive v jamah blizu človeških bivališč.

Rojenice ali sojenice so tri, ponekod jih je tudi sedem; prva je belo oblečena in sodi smrt, druga sodi zakonsko življenje, ena pa mladost. Da bi bile rojenice otroku prijaznejše, jim postavijo na stol ob poročniški postelji pogačo, kolač in vina; v Beli Krajini jim postavijo kruh in vino na mizo; na Drenovcu pri Vinici so jih videli ob eni po polnoči. Pri Ljutomeru jih niso pogostili in rojenice so odločile: otrok ne sme nikoli kruha jesti, ne vina piti in se mora utopiti. Sodile so še v Boču nad Rogatcem, v slovenjebistriškem okraju, v Veliki Nedelji in na Dolenjskem.

Vodne vile, katere imenujejo na štajerskem »morske deklice« in »divje deklice«, so vabile ob enajstih ponoči s svojim milim petjem mladeniče v globočine vod. Tudi v Zili so »rojenice« in »bele žene« dobre pevke, ki imajo tako lahek trup kakor sam Zveličar. Štajerci pa trdijo, da se je človek naučil petja sploh le od teh vodnih vil in da so tudi one napravile vse lepe »žegne«, katere pojemo v cerkvah, tudi vse druge lepe popevke imamo od njih. »Rusalka«, katere je zvalila k sebi v globočino fanta, mu naredi, da ostane večno mlad; zamerijo pa rusalko hudo vsak podsmeh in nepridiprava ščegetajo do smrti. V Središču so divje deklice tudi klicale mladeniče v vodo in ta se ni mogel ubraniti pred njimi, kadar je prišla »njegova ura«. V Slovenskih goricah so živele »božje deklice« v ribnikih in močvirjih, kjer so prale ob luninem svitu. V Beli Krajini so bivale najrajši ob studencih, kjer so prale, šivale, predle, godle in napajale živino, katera je bila lepo rdeče pisana. Nekoč jih je zasačil fant in jih pozdravil: »Hvaljen Jezus! Dober večer, hladna vodica!« Nato so vile izgnile. Neko deklico v Beli Krajini je oče vedno svaril, naj ne hodi k vodi, češ da se tam kopljejo in česajo vile. Ona je kljub temu šla k vodi, zasačila vile in jih vprašala:

»Sestrice mile,
kje ste ve bile,
ko se je Kristus rodil?«

»Sestrice mile,
kje ste ve bile,
ko je Kristus umrl?«
»Sestrice mile,
kje ste ve bile,
ko je Kristus od mrtvih vstal?«

Vile so odgovorile:

»Ko ne bi znala ti tako govoriti,
znala bi ti,
kje smo bile!«

Najbolj znane so na Slovenskem vile, katere so bivale v bližini človeških bivališč in vzdrževale z ljudmi prav tesne stike. Tako je znano, da so hodile vile h gospodarjem spat v tehle krajih: v Mežici, pod Obirjem, na Ravni v Rožu, v Starem trgu pri Slovenjgradcu, v Slovenski Bistrici in Dražgošah. Tu in v Rožu je vila dala za doto klobko preje, ki ni nikdar potekla, dokler ni kdo rekel, da je zgubil konec ali pa našel poslednjo nitko. Takšno klobko je podarila tudi v Beli Krajini, v Mladem vrhu in v Slovenski Bistrici. Največkrat so bile te vile ljudem v pomoč in so jim napovedovale čas setve, posebno boba in prosa, tako v soteski Hude luknje, pri Sv. Križu pri Belih vodah, v Mežici, v Svečah, v Ravni v Rožu, pri Slovenski Bistrici, pri Slovenjgradcu in v Kolnicah pri Radovljici. Setev so napovedale v neobičajnem času, v zimi, in kljub temu je seme stoterno obrodilo. Žene, katerim so vile kratile njih zakonske pravice, so po nasvetu župnika poravnale vilam kite v postelji, jim jih pribile z zlatim kladivom; če jih je pa vili mati sploh odrezala, tedaj se je vila morala s fantom poročiti. Varžekarca je vrgla v Rožu preko postelje kite žal žene in ta je dejala: »Ste naju pa poročili za sedem let!« V splošnem so bile vile ljudstvu naklonjene, za malo povračilo v hrani so pomagale žeti, pleti proso in pšenico, same so pa tudi pridnim oračem prinašale hrano. Žeti pa niso marale s srpi tistih žanjic, ki so med delom pljuvale v roke. Vile ne marajo pokanja z biči in tudi ne krajev, kjer imajo veliko ostrvi za sušenje koruze in detelje. Tudi vriskanja ne marajo in pijancev se ogibajo. Vile je preganjal v Rožu gozdni mož; rešile so se pred njim s tem, da so sedle na panj, v katerega so drvarji zasekali križ. V Čiginju na Tolminskem so divje žene, katere so imenovali »krive pete«, ker so imele na nogi peto spredaj, prste pa zadaj, naučile vezati trto z »drjavitno« (Viburnum lantana, Wolliger Schneeball), katere do tedaj še niso uporabljali. Divja žena je zaklicala kmetu:

»Kmet Ivanet,
vij, vij trto drjavitno,
da bo stalo stanovitno!«

V splošnem pa so bile na Tolminskem in v Beneški Sloveniji te »krivopete« le bolj hudobne, ujele so otroke in jih pitale za jed. Tudi na koroško-štajerski meji so imele ujetega dečka, ki se je mogel rešiti le na ta način, da se je splazil skozi robidnico, ki je bila na dveh krajih pripognjena k tlom; s tem je namreč postal neviden tudi za vile.

V Beli Krajini je vila zdravila ranjenega uskoka Petroviča. Vile so imele tudi prav radi pastirje in so naredile, da se je živina na krajih, kjer so one pre-

bivale, prav mirno pasla. Pastirji so videli tudi otroke vil. Primer, da je bela žena pripravila revežu, da je o polnočnici priteklo iz izvirka vino namesto voda, je edinstven. Poslednjo vilo je menda videla pred kakimi šestdesetimi leti Mara Rajžič v okolici Vinice.

Naše narodno blago je zares bogato. Popolne slike duševnega življenja naših prednikov si sicer ni mogoče ponarediti, toda marsikatera poteza naše ljudske duše se nam ob tem gradivu odkriva.

NAŠE SLIKE

K delom slovaških umetnikov. II. V majski številki smo objavili vrsto reprodukcij po delih slovaških slikarjev in kiparjev, to pot objavljamo še nekatere. Izbrali smo same mlajše umetnike, tako da si bodo naši bralci mogli ustvariti vsaj približno pravilno podobo sodobne slovaške oblikujoče umetnosti.

Slikar **Štefan Polkoráb**, čigar kompozicijo »Svatovsko oblačilo« objavljamo, se je rodil leta 1896, študiral pa slikarstvo v Pragi, med drugim tudi pri znanem dalmatinskem mojstru pok. Vlahu Bukovcu. Je predvsem figuralist in deluje v Trnavi. Njegova slika kaže oblačenje slovaškega dekleta v pisano narodno nošo in je prav značilno delo, dojemljivo tudi po svoji narodopisni zanimivosti. — Nekaj mlajši je **Zoltán Palugyai**, ki se je rodil leta 1898 v Bodicah. Umetniške nauke je dokončal v Münchenu, študiral je pa tudi v Krakovu in Budimpešti. Njegova pokrajina »Z Nizkih Tater« je lep primer tega pokrajinarja, ki kaže sledove impresionistične šole. — Zanimiva je risba »Pot ljubezni«, ilustracija h Kalinčiakovemu romanu istega imena. Izvršil jo je **Štefan Bednár**. — Lesorez »Lačni« je delo **Kolomana Sokola**, rojenega leta 1902 v Liptovskem Sv. Mikulášu. Učil se je pri slavnem grafiku M. Švabinskem in pri T. F. Šimonu v Pragi. — Dobro in močno izrazito delo je portretna glava »Kmečko dekle od Vaga«, izrezana iz orehovine. Avtor je kipar **Julius Bárfay**. — Lep primer slovaškega sodobnega kiparstva predstavlja tudi leseni kip »Žanjica«, ki ga je ustvaril **František Štefunko**. Rodil se je leta 1903 v Farkašinu.

Tudi ta dela, ki jih objavljamo, kažejo, da je slovaška upodabljaajoča umetnost na sodobni višini in da prav dobro predstavlja mali, a nadarjeni in žilavi slovaški narod. Ob priliki bomo objavili še več primerov te mnogo obetajoče umetnosti.

*

P. E. Boutigny: Junak. Ta slika francoskega slikarja nam kaže prizor iz francosko-nemške vojske leta 1870/71. V majhnem francoskem mestecu, ki so ga pravkar zavzeli sovražniki, kleči sredi ceste možak brez suknje, čisto sam in strelja iz puške na Pruse, ki se bližajo. Ustrelil je že večkrat, dim smodnika to izdaja, pa tudi zadel je. En Nemec je že padel s konja, drugi vojak pravkar omahuje. Čisto v ospredju je strelčeva družina. Žena, ki kleči na tleh, v obupu skriva obraz z rokami, starec, najbrž ded, preplašen odnaša otroka v hišo, mati hoče strelcu s kretnjami dopovedati, naj neha. Groza in obup se zrcali v obrazih družine tega »franktirérja«, ki se je sam uprl z orožjem v rokah sovražni premoči. Iz svetovne vojske so znani nešteti podobni primeri, kjer so civilisti tako na Fran-

coskem kakor v Belgiji branili pred prodirajočimi sovražniki svoja mesta in vasi z orožjem do zadnjega. — Slika, ki je značilen primer anekdotsko nadahnjene zgodovinskega slikarstva druge polovice minulega veka, po svoji miselnosti pa čisto francoska, je iz leta 1889 in visi v Luksemburškem muzeju v Parizu.

Nora Lavrinova: Noč na Capriju. Že nekajkrat smo predstavili našim bralcem znano angleško umetnico, ženo našega belokrajinskega rojaka in profesorja na univerzi v Nottinghamu, gospo **Noro Lavrinovo**. Objavili smo že pred leti najprej venec njenih pokrajinskih in figuralnih motivov iz Slovenije, nato pa tudi vrsto njenih pokrajinskih ujedenk iz Dalmacije, Bosne in Srbije. Tokrat prinašamo »Noč na Capriju«, ujedenko, ki predstavlja prizor iz življenja v slikovitem mestu na otoku enakega imena. Tudi ta list vsebuje vse odlike močnega talenta umetnice, ki si je po pravici pridobila spoštovano ime ne le na Angleškem, temveč tudi drugod po Evropi. Želeli bi spoznati vsaj poglavitna njena dela v izvornikih in bi bilo zato prav, če bi ta umetnica razstavila svoje grafične liste tudi v Sloveniji.

K. D.

NOVE KNJIGE

Koroške narodne pripovedke. Prvi zvezek zbral **Vinko Möderndorfer**, ilustriral **Franjo Stiplovšek**. Mohorjeva knjižnica, 90. zv. Celje 1936. Strani 68. — Marljivi nabiratelj koroškega narodnega blaga je pomnožil vrsto svojih knjig s to zbirko pripovedk o rastlinah, živalih, Kristusu in ljudeh, ki so po večini bile že objavljene v Mladiki. Narodno izročilo izginja med ljudstvom, zato gremo tudi Slovenci za ostalimi evropskimi narodi, ki skušajo svojo starino ohraniti živo, jo vsaj zbrati in kot pričo davnine in snovanja ljudske duševnosti izročiti mlademu rodu. Resnično, prihaja že čas, ko je treba mladino učiti o ljudskem življenju, ker ga sama nič več ne živi pod naplavinno meščanske neizrazitosti. Tako bo tudi pričujoča knjižica morala s primernim vzgojiteljevim posredovanjem pomagati učencu od drugega razreda ljudske šole dalje spoznavati narodno blago. Dočim bo šolarček ob podobah obstal pri snovi, bo gimnazijec z opombami, ki so dodane, imel nov pripomoček za poglobitev v ljudsko življenje — in prav tega naši srednji šoli in izobraženstvu tako zelo primanjkuje. To je zanemarljena stran narodne vzgoje.

V. Novak.

Jack London: Klic divjine. Slovenski mladini priredil **Pavel Holeček**. Mohorjeva knjižnica, 92. zv. Založila Družba sv. Mohorja. Celje 1937. Strani 111. — V širokem življenjskem okolju, ki ga oblikuje sodobni pisatelj, prihaja vedno bolj do veljave tudi žival, zlasti človekov »dobri tovariš« pes. Tudi ta povest kaže usodo izrednega psa, ki v severni Ameriki služi v družbi tovarišev iskalcem zlata. Povest kaže podrobno opazovanje pasje življenje, odnos med živalmi samimi in njih odnos do človeka, pa tudi človekovo slepo brezsrčnost in dobroto, ki ji je žival večkrat preizkušnja. Napeto dejanje zanima samo po sebi, nudi pa tudi snov za razmišljanje o klicu, ki vzbudi v živali željo po vrnitvi v svobodo, za katerim »junak povesti« tudi res gre. Povest je živa in bralcu razrvanih zgodb kakor oddih, dogodkov željni mladini pa lepo doživetje.

V. N.